

רש"י
(ל) אשר ידעו ה' פנים אל פנים - שהיה לבו גס בו ומדבר אליו בכל עת שרוצה, כענין שנאמר (שמות לב, ל) ועתה אעלה אל ה', (במדבר ט, ח) עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם :

דברים פרק לד פסוק י'
וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה
אֲשֶׁר יָדְעוּ יְקַנֵּק פְּנִים אֶל פְּנִים :

פרי דברים פסיקא שנז"ה (י) ולא

(י) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה בישראל לא קם אבל באומות העולם קם ואיזה זה זה בלעם בן בעור אלא הפרש יש בין נבואתו של משה לנבואתו של בלעם משה לא היה יודע מי מדבר עמו, ובלעם היה יודע מי מדבר עמו, שנאמר (במדבר כד טז) נאם שומע אמרי אל משה לא היה יודע מתי מדבר עמו עד שנדבר עמו ובלעם היה יודע מתי מדבר עמו שנאמר ויודע דעת עליו, משה לא היה מדבר עמו אלא כשהוא עומד שנאמר (דברים ה כז) ואתה פה עמוד עמדי ובלעם היה מדבר עמו כשהוא נופל שנאמר (במדבר כד ד) מחזה שדי יחזה נופל וגלוי עינים משל למה הדבר דומה לטבחיו של מלך ויודע כמה הוצאות יוצאות למלך על שולחנו.

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ז הלכה ו

כל הדברים שאמרנו הם דרך נבואה לכל הנביאים הראשונים והאחרונים חוץ ממה רבינו רבן של כל הנביאים, ומה הפרש יש בין נבואת משה לשאר כל הנביאים שכל הנביאים בחלום או במראה ומשה רבינו מתנבא והוא ער ועומד שנאמר ובבוא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע הקול מדבר אליו, כל הנביאים על ידי מלאך, לפיכך רואים מה שהם רואים במשל וחידה, משה רבינו לא על ידי מלאך שנאמר פה אל פה אדבר בו, ונאמר ודבר ה' אל משה פנים אל פנים, ונאמר ותמונת ה' יביט כלומר שאין שם משל אלא רואה הדבר על בוריו בלא חידה ובלא משל, הוא שהתורה מעידה עליו במראה ולא בחידות שאינו מתנבא בחידה אלא במראה שרואה הדבר על בוריו. כל הנביאים יראים ונבהלים ומתמוגגין ומשה רבינו אינו כן הוא שהכתוב אומר כאשר ידבר איש אל רעהו כלומר כמו שאין אדם נבהל לשמוע דברי חבירו כך היה כח בדעתו של משה רבינו להבין דברי הנבואה והוא עומד על עומדו שלם, כל הנביאים אין מתנבאים בכל עת שירצו משה רבינו אינו כן אלא כל זמן שיחפוץ רוח הקודש לובשתו ונבואה שורה עליו ואינו צריך לכיין דעתו ולהזדמן לה שהרי הוא מכוון ומזומן ועומד כמלאכי השרת, לפיכך מתנבא בכל עת שנאמר עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם, ובזה הבטיחו האל שנאמר לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי, הא למדת שכל הנביאים כשהנבואה מסתלקת מהם חוזרים לאהלם שהוא צרכי הגוף כלם כשאר העם, לפיכך אין פורשין מנשותיהם, ומשה רבינו לא חזר לאהליו הראשון לפיכך פירש מן האשה לעולם ומן הדומה לו ונקשרה דעתו לצור העולמים ולא נסתלק מעליו ההוד לעולם וקרן עור פניו ונתקדש כמלאכים.

מסכת ברכות דף ז ע"א

ואמר רבי יוחנן משום רבי יוסי : שלשה דברים בקש משה מלפני הקדוש ברוך הוא ונתן לו ; בקש שתשרה שכינה על ישראל ונתן לו, שנאמר : (שמות ל"ג) הלא בלכתך עמנו, בקש שלא תשרה שכינה על אומות העולם ונתן לו, שנאמר : (שמות ל"ג) ונפלינו אני ועמך, בקש להודיעו דרכיו של הקדוש ברוך הוא ונתן לו, שנאמר : (שמות ל"ג) הודיעני נא את דרכיך ; אמר לפניו : רבונו של עולם ! מפני מה יש צדיק וטוב לו ויש צדיק ורע לו, יש רשע וטוב לו ויש רשע ורע לו? אמר לו : משה, צדיק וטוב לו - צדיק בן צדיק, צדיק ורע לו - צדיק בן רשע, רשע וטוב לו - רשע בן צדיק, רשע ורע לו - רשע בן רשע.

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org to sign up for the free 14-day trial of

Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

שמות פרק לג

(טז) ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך הלוא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה: פ
(יז) ויאמר יקנוק אל משה גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה כי מצאת חן בעיני ואדעך בשם:

רש"י
(טז) **ובמה יודע אפוא** - יודע מצאיות החן, הלא בלכתך עמנו. ועוד דבר אחר אני שואל ממך שלא תשרה שכונתך [עוד] על אומות העולם: **ונפלינו אני ועמך** - ונהיה מובדלים בדבר הזה מכל העם, כמו (שמות ט ד) והפלה ה' בין מקנה ישראל וגו':

(יז) **גם את הדבר הזה** - שלא יושרה שכונתי עוד על אומות העולם, אעשה, ואין דבריו של בלעם על ידי שריית שכונה, אלא נופל וגלוי עינים, כגון (איוב ד יב) ואלי דבר יגונב, שומעין על ידי שליח:

במדבר פרק כב פסוק ה

וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור פתוה אשר על הנקרה ארץ בני עמו לקרא לו לאמר הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את עין הארץ והוא יושב ממלי:

רש"י

(ה) **פתורה** - כשולחני הזה שהכל מריצין לו מעות, כך כל המלכים מריצין לו אגרותיהם. ולפי פשוטו של מקרא כך שם המקום: **ארץ בני עמו** - של בלק. משם היה, וזה היה מתנבא ואומר לו עתיד אתה למלוך. ואם תאמר מפני מה השרה הקב"ה שכונתו על גוי רשע, כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר אלו היו לנו נביאים חזרנו למוטב, העמיד להם נביאים והם פרצו גדר העולם, שבתחלה היו גדורים בעריות וזה נתן להם עצה להפקיר עצמן לזנות: **לקרא לו** - הקריאה שלו היתה ולהנאתו, שהיה פוסק לו ממון הרבה: **עם יצא ממצרים** - ואם תאמר מה מוזיקך: **הנה כסה את עין הארץ** - סיחון ועוג שהיו שומרים אותנו עמדו עליהם והרגום: **הוא יושב ממלי** - חסר כתיב, קרובים הם להכריתני, כמו (תהלים קיח, י) כי אמילם:

במדבר פרק כד

(יד) ועתה הנני הולך לעמי לכה איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים: (טו) וישא משלו ויאמר נאם בלעם בנו בער ונאם הגבר שתם העין: (טז) נאם שמע אמרי אל וידע דעת עליון מחזה שדי יחזה נפל וגלוי עינים: (יז) אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב דרך כוכב מייעקב וקם שבת מישראל ומחץ פאתי מואב וקרקר כל בני שת: (יח) והיה אדום ירשה והיה ירשה שער איביו וישראל עשה חיל: (יט) וירד מייעקב והאביד שריד מעיר: (כ) וירא את עמלק וישא משלו ויאמר ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד: (כא) וירא את הקיני וישא משלו ויאמר איתן מושבך ושים בסלע קנך: (כב) כי אם יהיה לבער קין עד מה אשור תשבך: (כג) וישא משלו ויאמר אוי מי יחיה משמו אל: (כד) וצים מיד כתיים וענו אשור וענו עבר וגם הוא עדי אבד: (כה) ויקם בלעם וילך וישב למקומו וגם בלק הלך לדרךכו:

רש"י

(יד) **הולך לעמי** - מעתה הריני כשאר עמי, שנסתלק הקב"ה מעליו: **לכה איעצך** - מה לך לעשות. ומה היא העצה, אלהיהם של אלו שונא זמה הוא כו', כדאיתא בחלק (סנהדרין קו א) תדע שבלעם השיא עצה זו להכשילם בזמה, שהרי נאמר הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם (לקמן לא, טז): **אשר יעשה העם הזה לעמך** - מקרא קצר הוא זה, איעצך להכשילם, ואומר לך מה שהן עתידין להרע למואב באחרית הימים: (טז) **ויודע דעת עליון** - לכוין השעה שכוועס בה: (יז) **אראנו** - רואה אני שבחו של יעקב וגדולתן, אך לא עתה היא, אלא לאחר זמן: דרך כוכב - כתרוממו, לשון דרך קשתו (איכה ב ד), שהכוכב עובר כחץ, ובלע"ז דישטני"ט (מזנק) כלומר יקום משל: **וקם שבת** - מלך רודה ומושל: **ומחץ פאתי מואב** - התרגום מפרש קוצר העברי ויקטול וכו': **ומחץ פאתי מואב** - זה דוד, שנאמר בו השכב אותם ארצה וימדד שני חבלים להמית

וגוי (שמואל ב' ח ב) : **וקרקר** - לשון קורה כמו אני קרתי (מלכים ב' יט כד) מקבת בור נקרתם (ישעיה נא א) יקרוה עורבי נחל (משלי ל יז) פורייר בלע"ז (לנקב) : **כל בני שת** - כל האומות, שכלם יצאו מן שת בנו של אדם הראשון :

(יח) **והיה ירשה שעיר אויביו** - ישראל :

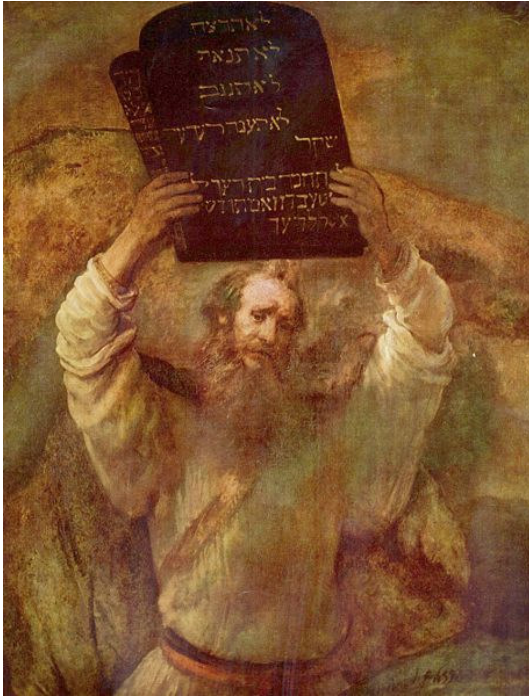
(יט) **וירד מיעקב** - ועוד יהיה מושל אחר מיעקב : **והאביד שריד מעיר** - מעיר החשובה של אדום והיא רומי, ועל מלך המשיח אומר כן, שנאמר בו וירד מים עד ים (תהלים עב ח) ולא יהיה שריד לבית עשו (עובדיה א, יח) :

(כ) **וירא את עמלק** - נסתכל בפורענותו של עמלק : **ראשית גוים עמלק** - הוא קדם את כלם להלחם בישראל, וכך תרגם אונקלוס ואחריתו ליאבד בידם, שנאמר תמחה את זכר עמלק (דברים כה יט) :

(כא) **וירא את הקיני** - לפי שהיה קיני תקוע אצל עמלק, כענין שנאמר ויאמר שאול אל הקיני וגוי (שמואל א' טו, ו) הזכירו אחר עמלק, נסתכל בגדולתן של בני יתרו שנאמר בהם תרעתים שמעתים שוכתים (דברי הימים א' ב נה) : **איתן מושבך** - תמה אני מהיכן זכית לכך הלא אתה עמי היית בעצת הבה נתחכמה לו (שמות א' י), ועתה נתישבת באיתן ומעוז של ישראל :

(כב) **כי אם יהיה לבער קין וגוי** - אשריך שנתקעת לתוקף זה שאינך נטרד עוד מן העולם, כי אף אם אתה עתיד לגלות עם עשרת השבטים ותהיה לבער ממקום שנתישבת שם, מה בכך : **עד מה אשור תשבך** - עד היכן הוא מגלה אותך, שמא לחלח וחבור, אין זה טרוד מן העולם, אלא טלטול ממקום למקום ותשוב עם שאר הגליות :

(כג - כד) **וישא משלו וגוי** - כיון שהזכיר את שביית אשור אמר אוי מי יחיה משומו אל מי יכול להחיות את עצמו משומו את אלה שלא ישים עליו הגוזר את אלה, שיעמוד סנחריב ויבלבל את כל האומות, ועוד יבואו צים מיד כתים ויעברו כתיים שהן רומיים בבירניות גדולות על אשור : **וענו עבר** - וענו אותם שבעבר הנחר : **וגם הוא עדי אובד** - וכן פירש דניאל עד די קטילת חיותא והובד גשמה (דניאל ז יא) : **וצים** - ספינות גדולות, כדכתיב וצי אדיר (ישעיה לג כא) תרגומו ובורני רבתא :

במדבר פרק כה
(א) **וַיִּשָׁב יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁטִים וַיַּחֲלֵה הָעַם לְזִנוֹת אֶל בָּנוֹת מוֹאָב :**

רש"י

(א) **בשטים** - כך שמה : **לזנות אל בנות מואב** - על ידי עצת בלעם כדאיתא בחלק :

Rembrandt,
Moses with the Tablets (1659)